

Incipit tractatus

doctoris solatorij magistri Johannis de gersonno Cancellarij parisiens. de directio ne seu rectitudine cordis.

Confitebor tibi in directione cordis. Pollicet h psalmista personam in se gerens anime cui in libet fidelis deuote loquitur deo et confidentis in eo.

potius hebraico more futurum indicatum potius hic optatum locum quod sit non permittere h optatis atque orationis cum dicitur Confitebor tibi in directione cordis. Proclamari eodem spiritu rapit in anagogicos excessus qui psallendo ait quod bonum israel de his que recto sunt corde. Felix plane cor directum et rectum in domino.

Consideratio. I.

Andamentum igitur directionis cordis est meditatio rectitudinis diuine iusticie que est perpetua et castas voluntas reddens unicuique quod suum est. Hinc enim surgit ordo. Qui est parium dispariumque rerum sua unicuique tribuens dispositio. Hinc sequenter oritur pars que nihil aliud est quam ordis tranquillitas propterea bene enunciatum est quod opus iusticie est pax et quod iusticia et pax osculate sunt.

Consideratio. II.

Esset autem gratissimum hanc per singulas res meditari iusticia ordinem et pacem sed transeat meditatio cordis ut dirigatur ad participatam iusticia que describitur habitus vel quasi habitus

per quem inclinatur cor habentis ipsum reddere unicuique quod suum est. Quam iusticiam diuiserunt philosophates in commutatiuam et distributiuiam quis non defuerint qui iusticiam dixerint omnem virtute. Recte propositi de legali iusticia sub generalitate locuti sunt que quidem ratio est reddere unicuique quod suum est. Continet itaque sub h ambitu virtutes omnes tam prudentia que est ratio agibilium quam temperantia que est moderatrix passionum cupiditabilium quam fortitudo que est mediatrix inter audacia et timorem iusticia puri et particularis virtutes respiciens commutationes in partibus et distributiones pro meritis quatinus recte fiant.

Considera. III.

Posset festum fieri primo de directio ne cordis in hac particulari et duplici iusticia cui solet aduersari quasi duplex pestis letifera. Contraria itaque commutatiue tractus usurarius que ad temporalia et simoniacus que ad spiritualia. Porro iusticia distributiua vulnerat et inficitur pro motio remuneratioque male merito in re publica ecclesiastica et spirituali. Sed videamus in primis velut in radice vel fonte quid cordis sit rectitudo seu directio.

Consideratio. IIII. B.

Directio cordis attenditur penes conformitatem ad rectitudinem prime et vniuersal regule quam esse constat in obliquabilem nec a rectitudine proorsus flexibilem que admodum tortuosa rediguntur et rectificantur ad normam rectam per applicationem. Et quoniam natura tota dirigitur in suis motionibus et actionibus ad hoc agente infallibili et inobliquabili naturam omnem directam et rectam (vt talis est) fore necesse est. Et hoc est corollarium seu potissima pulcherrimum. Propterea concluditur a sapiente et apud boetium aphia que sapientia attingit a fine usque ad finem fortiter et disponit omnia suauiter.

Consideratio. V.

Hanc vero directionem nature vocauerunt aliqui philosophorum circulum intelligibilem primi boni ad creaturam et rursus creature ad suum principium. Et hec meditatio non est discors a nostra si consideretur huiusmodi recursus

## De directione seu

seu reuersio qui vel que fit tāq̄ reflectatur radius rectus vel perpendicularis in seip̄/ so de deorsum in sursum/ vnde prouenit fornicatio mirabilis in natura/ quod in speculis probatur per exemplum.

### Consideratio. VI.

**H**anc igitur nature directionem et reuersionem ad suum principium si in obliquabiliter/ haberet humana voluntas pro statu presentē/ eam quippe in gloria habebit/ sed in inferno ab hac rectitudine tota deficiet. Hunc autem dux in via sumus dirigitur aliquando/ sed frequentius deforquetur per peccatum ab hac directione/ redditurq̄ tortuosa. ita ut non sit cum deo suo rectum vel directum cor ei? Sicut in pluribus sacre scripture locis verba huiusmodi sonant.

### Considera. VII.

**H**erunt qui dicerent hanc rectitudinem cordis ad deum esse/ vt vellet homo quicquid vellet deus/ et n̄ aliud vel aliter. Alijs visum est q̄ voluntas dei non obligat voluntatē creatā ad imitationē sui et conformitatem/ et consequens nec ad suā rectitudinē/ nisi primo sit cognita dei voluntas ip̄a. Et deniq̄ q̄ ad eius imitationē obliget sub p̄cepto affirmatiuo v̄ negato. Quod aliqui sic explicat vt cor hominis teneatur velle illud quod scit quod deus vult ip̄m velle/ et hoc non solū cōsultiuē vel permissiuē/ sed p̄ceptiuē vt dictū est. Reducitur ergo s̄m istos tota cordis rectitudo ad rectitudinem impletionis diuinorum p̄ceptorum/ que sunt iudicia seu dictamina diuine iusticie.

### Consideratio. VIII.

**H**erunt quoq̄ quibus hoc nō satis dictum ample videbat. Distinguerunt igitur triplicem in homine voluntatem/ accepto large vocabulo/ s̄m triplicem in homine cognitionem. Est enim voluntas seu appetit̄ sensualis/ q̄ potest aliter ideo dici voluntas qua aptus natus est obedire ratio/ iuxta aristotelis verbum/ conformiter ad illud dictum de cayn. Subter te erit appetitus tuus/ et tu dominaberis illius. Non sic autem est in appetitu sensuali brutorum/ que non habent rationem di-

rectricem sibi adiunctam/ p̄pterea passiones sensitiue non eis imputantur nec dicuntur turpes. At superbia in equo. ferocitas in leone. timiditas in lepore/ astutia in vulpe et sic de alijs similibus. Est et alia voluntas vel eadem sed aliter considerata que consequitur cognitionē rationis inferioris/ quā appellant sancti velut mulierem respectu portionis superioris quā virū dicit. Hec respicit leges temporales et cōclusiones que colliguntur ex sensibus. Sed portio rōis que superior dicitur conformatur ad leges eternas/ s̄m has dicitur proprie voluntas rationis.

### Consideratio. IX.

**D**icunt consequenter p̄dicti q̄ voluntas cōsequens iudicium rationis superioris et directionem eius debet semper ita esse conformis diuine voluntati q̄ nunq̄ in aliq̄ sibi remurmuret/ nec de damnatione hominum/ nec de p̄missione peccatorum/ nec de gratie subtractione. Immo nec de sua futura damnatione/ si illam deus disposuerit iusto suo iudicio/ venturam/ sed dicat humili corde sine murmure/ id quod apud damnatos et per eos dicitur non potest. Iustus es domine/ et rectum iudicium tuum/ cum ceteris similibus. Non q̄ homo simpliciter et absolute debeat aut possit de lege ordinata consentire in dānationem suam/ sicut nec in peccatum vel deperationem. Sed hec ita sub conditione p̄ponuntur. Quamuis nō expediat apud multos tales interrogationes particulares sibi formare/ vel in eis deliberando diutius. Hoc tamen potest fieri vt s̄m iudicium rationis superioris nolit in aliquo remurmurare diuinis dispositionibus/ quod facillius est q̄ positiuē ea laudare et approbando in ratione eis gaudere.

### Consideratio. X.

**P**orro quo ad voluntatem aliā duplicem/ quo consequitur iudicium rationis inferioris et sensualitatis potest fieri q̄ bonus filius (sic loquitur augustinus) velit patrem suum viuere/ que deus vult mori/ propter quendam nature tractum et colligationem ad ea que temporalia sunt. Oportet nihilominus hanc duplicem voluntatem si debet carere vitio/ se resolueret tandem in eam que sequitur iu-

Rectitudi

Consideratio. XI.

**H**erunt ad damnum. Quia dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis. Et dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis. Et dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis.

Considera. XII.

**H**erunt ad damnum. Quia dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis. Et dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis.

Consideratio. XIII.

**H**erunt ad damnum. Quia dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis. Et dicitur in matheo/ et vitis colligitur ratio/ et palmarum qui p̄nt in vobis.

Considera. XIII.

dicium rationis.

Consideratio. XI.

Plus addamus. Quia natura delectatur in medijs / et tristatur in extremis. colligitur ratio speculatiua canonicorum et psalmodiarum / qui quandoque collaudant rectos corde / et ad leticiam et collaudationem prouocant / ut ibi: Letamini in domino et exultate iusti. Et gloria mini omnes recti corde. Et iterum: Luctuosa est iusto et rectis corde leticia; Adtingitur autem iusticie et rectitudinis ratio / ne predicat. Quoniam iusticia medium tenet / et consistit in quadam rectitudine secundum quam debet rectificari cor atque dirig:

Considera. XII.

Attendendum est nihilominus quod rectitudo voluntatis humane pro statu vite non stat in indiuisibili / sicut rectitudo voluntatis dei. Et sic stoici potuerunt dicere equalia esse peccata / quoniam eque deuiat unum a rectitudine sicut alterum. Exemplum de linea partita vel obliqua. Stat igitur ex moderatione iusticie per diuinam misericordiam que super exaltat iudicium / quod rectitudo voluntatis humane latitudinem aliquam comparatur / infra quam voluntas stans / dicitur semper recta / quousque ad centrum indiuisibile iuxta modum loquendi predictorum / non pertingat.

Consideratio. XIII.

Ursus infra latitudinem hanc per miserunt aliqua peccata venialia / dicentes ea non esse contra rectitudinem diuinorum preceptorum / que sunt di iusticie seu iudicia participata / sicut nec esse dicuntur contra caritatem. Quia non extinguunt eam. Sunt tamen peccata venialia quedam obliquitates / a medijs per que facilius et rectius tenditur ad finem. Non autem tollunt rectitudinem finis. Et si non perimunt illam / prepediunt tamen plurimum; super qua re loquitur tractatus alter de vita spirituali docens quousque et quousque vota et precepta ordinum seu religionum obligent et se extendant.

Considera. XIII.

Ascendamus consequenter ad particulares casus aliquos quoniam sermones particulares in moralibus / dicente aristotele et teste experientia / magis profunt aut erudiunt / que admodum videre est in preceptis medicine / neque tamen oportet tractare de singulis particularibus / quonia in finitima sunt ratio nec differere necesse. Sed in primis sicut directio cordis tendit et terminatur in deum sic et ab eodem habet ortum etc.

Vide consequentia in tractatu de oratione et eius valore parte tertia.

Considera. XV.

Enuit nos ecce plus sperato verbum de directione cordis in ordine cum annexis. Ad quorum elucidationem ampliore proficit tractatus de meditatione cordis / et alius de ipsius stabilitione / veniam prosequenter ad alias particulares actiones; Et in primis videamus quousque debet cordis directio in adoratione imaginum / quam abusus videtur esse multus apud laicos et seculares / imo et nonnumquam apud litteratos et religiosos / qui unam imaginem citius adorant quam aliam. Et hoc solum quod vel venustior / aut pulchrior / aut ornatio / unde loquitur ad illam veluti intelligat. Directio finalis consuetudo et sepius inculcanda atque predicanda talibus in his et in pluribus alijs / et que habeant intentionem generalem faciendi in huiusmodi adorationibus / illud quod intendit facere ecclesia / quodque plati doctores et sancti patres hominum instituentes et tolerantes facere intenderunt / nec figant directionem sui cordis vel intentionem ad aliquod particulare / quin semper habeant cordis promptitudinem ad faciendum ea in his solum que ecclesia et superiores nostri ac priores fieri tradiderunt atque docuerunt.

Consi. XVI.

Transemus quoque statim ultra ad alios cultus sanctorum / qui plurimum superstitiones habere videntur / ita quod nouena fiant / et non septimana / vel quinquaginta. Quod offeratur tale munus / vel tale. Sic gallus pro pueris / gallina pro puellis beato christoforo vel johanni baptiste quod ad sanctum dupertum pro morsu canis rabidi fiant inuentur particulares obseruantie / que nullam videntur habere rationem institutionis. Et ita talis ritus transit in superstitionem / que nihil aliud est.

q̄s vana religio; Dicitur autem vana quia caret ratione et effectu. Similiter est de b̄ q̄ sanctus Anthonius plus habeat virtutis in curando sacru vt aiunt ignem q̄ alij sancti. Rursus idem est hoc q̄ in hac ecclesia dedicata beatissime virgini / ipsius virtus sit potentior / q̄ in alia ad faciendu miracula / et succurrendum inuocantibus sc̄z hoc presertim rone tal' vel tal' imaginationis sue / vel ratione solite peregrinationis illic continuatae / et sic de similibus absq̄ numero.

Consideratio XVII

Considerandū est igit̄ q̄ paucissimorum est ad diuina se erigere vel eleuare / nisi p̄ corporalia. Sc̄z nec confidentia de deo et sanctis facilius a multis habetur sine quadā speciali obseruatione et frequēter corporali vel imaginatiua. Talis tamen imaginatio fortis et cōfidens de diuino auxilio licita est et meritoria q̄uis confurgat per media vel exempla corporalia / et per quasdam actiones extraneas que mouent adiuuāt / et augent imaginationes ad spem vel p̄fidentia de obtinendo salutē put et medici dicunt / videlicet imaginatioz fortem facere casum vel etiam liberationē

Consideratio XVIII

Alius distinguendū est de obseruationibus circa cultum dei et sanctorum / q̄ aliquę obseruationes huiusmodi sunt manifeste licite / immo et obligatorie / quas videlicet tradidit ecclesia. Alię que sunt penitus illicite et demeritorie / q̄s ecclesia reprobata per expressum. Alię autē sunt medie que de genere suo nec bone sūt nec male sicut leuare festucam in templo. Sed sūt moraliter bone aut male per appositōz circumstantiaz p̄serti intentōis et finis

Similis potest fieri distinctio de credēdis q̄ aliqua sunt firmiter credenda. Alia eque firmiter discredenda. Alia vero que sine periculo possunt vel credi vel non credi. Ceterum de obseruantijs primi et secūdi generis potest et debet fieri secure predictio / scilicet quādo sunt expresse per ecclesiam et doctores vel approbate vel reprobate. De alijs vero tertij generis cautissime p̄dicanduz est vt nec nimis generaliter asseruiue et absolute approbentur / et presertim q̄ si cadāt sub p̄cepto vel fide certa / nec etiā

am reprobētur absolute et simpliciter quas si sint peccata que non possunt bene fieri / et que obligent ad non credendū.

Consideratio XIX

Rursus aduertendum q̄ apud simplices qui videntur bone fidei / et in alijs religiose viuēte obseruantes ecclesiasticam disciplinam et doctrinaz agendum est potius ad rectificationē actōnum suarum / et ad bonam interpretationem iuxta intentionem bonam quas habere debent. q̄s damnentur / vel arceantur deserere suas cōsuetudines / presertim per illos qui non sunt tante auctoritatis / q̄ possint sine scādalo tales obseruationes extirpare. Secus forte vbi adueniret auctoritas prelatorum vel pape vel generalis concilij. Unde et quando predicatur nimis acriter contra obseruationes talium personarum / que de more sunt in multis alijs / potest confurgere in ipsis quedaz pusillanimitas / atq̄ oriiri ex hoc in peruersis maior arrogātia irrisiua bonorum et simpliciū huiusmodi / aliarumq̄ deuotarum personarum.

Consideratio XX

Ad datur adhuc circa dictas obseruationes presertim p̄pter illos qui sunt depressi in intellectu. ac rudes ad capiendum subtiles resolutōnes nostre fidei et catholice religionis / prout tactum ē supra de p̄sideratione decima septima. Ad datur in q̄s et dicamus q̄ in talibus ita temperate se habeant / q̄ nec reprobēt eos qui talia non faciunt quasi sint obligati sic facere / et etiam in talibus non ponant firmaz spem suam / taliter q̄ existiment deum vel sanctos non debere eis prebere auxilium vel salutem. nisi obseruationes tales exerceuerint / quasi sit in illis quedaz necessitas vt pereas et nō aliter inducatur deus et sancti id facere quod petuntur. Possunt tamē existimare vel sperare cum pietate fidei et religiois christiane / et reuerētia exhibita deo et sanctis per huiusmodi obseruationes / eis vtiq̄ placeat.

Consideratio XXI

Confirmatur per p̄missa exempla que videmus in ecclesia. Quia cōmutauit ecclesia multos gentiliū ritus non eos penitus auferendos / sed intē

... dicitur circa huiusmodi ...  
... deo et sanctis ...  
... virtutis in curando ...  
... miracula / et succurrendum ...  
... imaginationis sue ...  
... peregrinationis illic ...  
... continuatae / et sic de ...  
... numero.

Consideratio XXII

... dicitur circa huiusmodi ...  
... deo et sanctis ...  
... virtutis in curando ...  
... miracula / et succurrendum ...  
... imaginationis sue ...  
... peregrinationis illic ...  
... continuatae / et sic de ...  
... numero.

tiones fidelium circa hmoi in finem bonu dirigedo; Batet h de festo purificatiois qd ideo candelaria vulgo dr. qz portant can- dele ardentis illa die in honore purissime z lucidissime virginis Marie qz pri<sup>o</sup> portari apud gentiles osueuerat in veneratioez cuiusda<sup>m</sup> dec<sup>o</sup> z in lustratione vrbis romane Sic solenitas pmediei mēf sexti q<sup>o</sup> quon- da in honore octauiani augusti fiebat/ ces- sit in ecclia in honore receptionis cathena- ru pncipis aploz. Secundū osimile osi- derationē apud pncipes christianos possz bodie tolerari celebratio natalis sui. imoyt meritoze pag i dirigedo videlicet intentō nē suā ad spūalem natiuitatē regeneratiois sue p sacz baptisma/ glificates deū q<sup>o</sup> gram baptisimū obtulit. Sic etiā encenia q<sup>o</sup> dant pmo die ianuarij tolerabilit fierēt/ si dirige- ret interior ad illud enceniū gliosum z pio- sum/ qd xpūs iesus de<sup>o</sup> z dñs nr nobis do- nauit in sui bñdicti nois ipositiōe. qd vti- qz nomē est iesus/ salutē iportas atqz i sui pnciosi sanguinis effusione/ quā in circūci- sione inchoauit/ sed tūc osummauit. qū in- ara crucis cū latrone. z clamore valido se- ipsum totū p nra salute deo patri in sacrifici- um obtulit/ z exaudir<sup>o</sup> est p sua reuerentia? Sic fit intentionē rectificādo multa erūt religiosa/ que alias forent supersticiosa.

Considera. xxii

Flueniet studiosus doct<sup>o</sup> z pi<sup>o</sup> ani- mus in talibz obseruationibz q<sup>o</sup> de se non sunt male/ qsdā rōnes vel di- rectioes cordis q<sup>o</sup> faciūt obseruatioes hmoi nedū licitas sed etiā meritoziās. Et sic nō est necē in obseruationibz p eccliam datis q<sup>o</sup> simplices z laici cogscunt taliū rōnes/ q<sup>o</sup> in aliqbz vix pnt alit<sup>o</sup> reddi/ qz q<sup>o</sup> sic placue- rit legislatozi/ vel eccliaſtice consuetudini. Sic multo magis in pposito dicendū est/ q<sup>o</sup> sufficiāt leues oiecture/ si dicat nouena/ ria potius qz duodenaria/ ad honorem no- uē vic<sup>o</sup> ordinū angeloz. Et q<sup>o</sup> fiat pegrina- tio ad iustā eccliam magis qz ad illā/ ob ma- iorē deuotionē fidelium. Et q<sup>o</sup> deus vult i va- rijs locis/ z diuers<sup>o</sup> scāis/ varie z diuersimo- de venerari. stāte tū in his sp vere fidei soli- ditate z integritate. Sz z q<sup>o</sup> pulli/ vel panis vel vinū/ vel equi/ vel imagines certe/ vel aliq<sup>o</sup> filia certis ritibz offerant/ totū cedit in honore dei z sanctorz/ z ad sustentationem

eccliaſticoz ministroz/ dūmodo in his et in alijs nō addat positue z pcculariter cer- ta intentō praua/ z omnino contraria diuine religioni. Consulendū est igit<sup>o</sup> vt stent in di- rectione z intentione generali/ faciēdi idēz qd placitū sit deo/ nec in talibz nimis mul- tum se subtilizent.

Considera. xxiii

Artus ad elucidationē pmissoz/ amplioze addendū est q<sup>o</sup> nō passz q<sup>o</sup> ratur rēptari deus per inuocatio- nem sanctorz suoz/ vel oblationes eis fa- ctas. q<sup>o</sup>si debeat semp statim facere miracu- lose illud qd petit/ pserim qū est nūmodo bonū tpale adipiscendū. vicz qū est p acq- rendo aliquo cōmodo/ vel p euitādo incō- modo/ sic solent facere plurimi q<sup>o</sup> p qlibet re q<sup>o</sup> tumlibet pphana z modica/ querūt a deo z sanctis eius opationē supnaturalē q<sup>o</sup>uis oppositū illi<sup>o</sup> qd ipsi petūt cadat fre- quētius ad salutē ipoz spūales/ sicut est in- firmitas/ vel aliq<sup>o</sup> in bonis tpalibz aduersi- tas. Est eni inuocādo deus maxime p eterna salute animaz/ z p medijs ad illam. p arma iusticie a dextris z a sinistris/ p diui- tias/ p paupratem/ per bonam famā z infā- miā/ que ad modū supmū noster medicus magister z rector nobis vtile esse nouerit. Itaqz/ sicut dici solet/ a magno magna pe- tenda sunt z speranda/ atqz aliquid soliduz seu permanens/ ne forte videatur deus coli solum vel amari propter questum tem- poralium que vilia sunt et ilico vtiqz peri- tura.

Considera. xxiiii

Ontingit autem deum rēptari du- pliciter. vno modo sine necessita- te/ vel absqz magna vtilitate. q<sup>o</sup> tēp- tatio dicitur curiositas. Alio modo quan- do dimittitur auxilium humanum/ quāle posset haberi/ videlicet dum fiat illd quod naturaliter vel humanitus fieri potest. Et hoc vocamus facere quod in se est. Ad pri- mum spectat/ cum homo vult per aliquas o- cōnes vel icūntia acquirere scientiā aliqz occultozum/ vel eozuz que non sunt sibi vt statui suo competentia/ vel vt habeat gra- tias aliquas gratis datas/ que nō sunt vti- les ipi perēti/ sz magis inutiles forte z noxie vt q<sup>o</sup> hō speret dicēdo hanc vel illā o- tionem

## De directione cordis

q non incurret tunc infirmitates / vel q sic  
habebit diuitias / vel prosperabit in mer-  
catoribus / vel etiam in spiritualibus / exempli  
ficando q videlicet videbit ante morte oculo-  
lis corporalibus beatissimam virginem aut  
aliquem sanctorum / vel aliquam sanctam /  
et ita de reliquis. *Que omnia friuola sunt  
nec habent quicquam roboris aut fundamen-  
ti.*

### Considera. xxv.

**P**orro aliquibus nihilominus lici-  
tum est expectare aliqua quasi per  
miraculum cum recursum ad deum et  
sanctos eius / qualia sic expectare sine coo-  
peratione propria alias nequaquam foret lici-  
tum siue laudabile. *Et hoc in multis casibus  
est consideratio dignissima. Unde si simplices homines non haberent pre-  
dicatores et instructores super credendis et  
agendis ad salutem pertinentibus / possunt  
rationabiliter instructionem sui postula-  
re a domino deo per miraculum. utpote p  
infusionem diuinitus / preter nature ope-  
rationem illuminari. Quia ubi deest natura  
le et humanum subsidium. potest immo et  
debet spirituale et supernaturale rationabi-  
liter expectari et expectari / cum gratia non de-  
ficiat et utique minus quam natura / in necessa-  
rijs. Prouenit inde fortassis q multi rura-  
les et idiote sepe citius operantur suam sa-  
lutem / sine officulis erroris / et absque de-  
uiatione preceptorum diuinorum et ecclesiasticorum  
per firmam deuotam et humilem spes  
quam in diuino habent auxilio repositam. Quibus  
clerici et litterati et alij. quotidianis exerci-  
tati lectionibus et sermonum auditionibus / qui  
plerumque facilius errore et deuiatione piclitan-  
tur. Sic etiam sepius a deo miraculose ab-  
eclisys et congregationibus pastorem solati-  
o orbatis / petiti sunt / et adhuc licite peti  
possunt idonei boni et utiles pastores et p-  
lati. Sicut legitur de sancto nicolao et plu-  
ribus alijs.*

### Considera. xxvi.

**H**abet pnter ad hanc considerationem /  
religiosi et solitarij q obseruauerunt mu-  
dum et ea q in eo sunt q ad curam admi-  
nistratois / cam magnam recurrere ad deum  
in suis orationibus cum expectatione diuini au-  
xilij / sine sollicitudine alterius cure querendi  
vel vtriusq auxilio alio spali / in faciendo illud

q in se est. *Nam oratio et bene viuendo faciunt to-  
tum qd in se est. Secus est in hominibus ad mini-  
strationem atq curam / siue in pndedo ut reges  
et iudices / siue in corripiendo et docendo ut p-  
lati et doctores / quales videlicet pnt sine mag-  
sollicitudine et trepidatione an fecerint vel  
faciant quod in se est.*

### Considera. xxvii.

**N**ihilominus dicitur p regula q in oratione  
sua consideret homo si faciat vel fece-  
rit pbabili pietura qd in se est. *q d qd  
qd spectat p tunc ad se vel sui officij iuxta  
naturalem pcedendi modum. Non enim requiritur  
determia. Et si sic. tunc ferat audacter / et sine scu-  
pulo deum retandi. tota cordis sui directio  
i deum / expectatio sui diuinitus / auxiliij. Quia  
si dicat cum iosaphat rege / cui ingremus qd a-  
gere debeam. supple vltra ea q egimus aut  
fecimus. Non solum habemus residui / ut oculos no-  
stros ad te dirigamus.*

### Considera. xxviii.

**U**let insuper hec doctrina apd quilibet  
optantem bonum alicui / cui tamen via  
nature succurrere non potest / vel ppter distan-  
tiam localem / vel insufficiency suam quacumque aliam  
ut toto corde dirigat ad deum et sanctos eius oratio-  
nem suam / dicendo domine deus meus apud te est omne desit-  
derium meum p salute huius / vel illius persone. Sed  
nihil aliud mihi suppeditat / quam ut tuum implorem  
pro ea auxiliij / putet et ipso. et toto corde af-  
fecto / quatenus tu p te ipsum / aut certe p ange-  
los tuos sanctos / vel saltem p bonos alios / ad  
magis quam ego idoneos agere digneris circa  
causam / vel salutem persone / que tue salutis sunt. que ego  
nequam sufficio implere docedo / monedo / hor-  
tando / corripiendo et cetera / aut alias putet vincio-  
em / que docet de omnibus / inspirauerit / orando.

### Considera. xxix.

**A**d amandum p directionem cordis / circa  
credulitatem eorum que narratur in  
scriptis verbis et legendis sancto-  
rum / et aliorum gestis / siue illa sint miracu-  
la / siue excellentis gratie merita / que fauere  
vident christiane religioni / et hominum  
proficere edificationi. *Similiter quoque  
circa indulgentiarum ademptionem per tales  
vel tales orationes / utpote que dixerint que-  
res pater noster et ave maria coram imagine be-  
ate crucis. habebit mille dies / vel .xx. ann-*

Recim

*Similiter dicitur  
de nationibus sanctorum per illas q  
religione et pietate. Similiter  
apparetur quodammodo  
omnis motus ut p videtur  
motus peccatoris et tales missas  
omnes vel progenerationes pro sua  
sua. Quia dicitur q similia  
appropinquandi est / proinde  
conuatur firma vel pernat  
propter erroris periculum neq  
etiam modo omnino et propter  
totoq etiam penitus donec in  
lora. Et igitur ambulandi in his  
his regis / q dicitur deus illi qui  
in pietate fidelis. Quia dicitur  
ita q motu omnium prolatione /  
nec que videtur religiosus / de  
reuelationem confuere / vel ad  
cautare et accedere.*

### Considera. xxx.

*Nunc proinde caute et simi-  
liter pndedo impleri talia et  
similia qd dicitur non tam  
vultis ad deum vel operari. Sed  
magis qd dicitur. Sed  
fieri propter peccata. Am-  
quia. Sic dicitur in eadem  
quodammodo in eodem  
fuerit. Quia dicitur  
aliter dicitur. Quia  
quodammodo in eodem  
causam multam in eodem  
morum / et operum multam  
quibus magis in eodem  
die et partem in eodem  
lier est conueniens.*

*Quoniam tunc in  
regulatione et in eodem  
q impolitum utpote in eodem  
sicut si plures dicitur in eodem  
sicut in regibus in eodem  
sicut ad operationem in eodem*

nos indulgentiarum. Similiter etiam circa denunciationses futurorum per illos qui videntur deuoti et religiosi. Similiter denique circa visionem quorundam somniorum pro iuuandis mortuis/ ut quod videatur pater ad monens et petens tot et tales missas aut elemosinas vel peregrinationes pro sua liberacione. Circa hec itaque et similia multum caute procedendum est/ et prouidendum ne apponatur firma vel pertinax credulitas propter erroris periculum/ neque etiam oportet huiusmodi omnino et pertinaciter dissentire/ nec etiam penitus contemnere et reprobare. Est igitur ambulandum in his via media et regia/ in qua dirigat deuotio illa quam uocamus pietatem fidei/ cuius conditio est accepta/ re illa per modum cuiusdam probabilitatis et amoris/ que uidentur religione christiana et dei dilectionem conseruare/ vel ad ipsas incitare et accendere.

Considera. xxx.

Unde in predictis casibus et similibus potest homo amplecti talia et similia que inducta sunt/ non tanquam necessaria ad credendum vel operandum/ sed tanquam aliquid que possunt aliquid utilitatis afferre si recogitentur aut perficiantur. Exempli gratia. Si dicam quinquies orationem dominicam cum salutatione angelica/ coram imagine crucifixi/ possis sperare de diuina misericordia. Quod si non tantas quantas ibi asseruntur saltem aliquas consequar indulgentias/ deo indulgentiarum domino notis. Similiter si fecero quedam opera pia pro anima patris mei/ ex vi somnii/ non quasi obligatus sed pie admonitus. presumendum est quod utique melius agam uisioni satisfaciendo/ quam eam penitus contemnendo. Et ita consimiliter intelligendo propter cautelam maiorem de preuentione futurorum/ et de operatione miraculorum/ in quibus utique reuerentia diuine misericordie die et potestati omnipotentis dei principaliter est exhibenda.

Veruntamen prelati et doctores debent vigilantiores et cautiores esse in premissis quam simplices/ ut prouideant ut talis pietas fidei si plus debito excesserit/ et non secundum scientiam/ vergat tandem in detrimentum fidei ac superstitionem intolerandam. Debet

itaque potius in publicis predicacionibus et exhortacionibus talia restringere/ quam approbando dilatare. Sum propter prouisionem hominum ad superstitiones. Sum quia solemnis predicacio doctorum/ talibus simplicibus alias affertur fidei/ et augetur/ in his quasi vera sunt et de necessitate credenda/ eo quod a tam magis hec approbata quasi intellexerint. Sum tertio quia satis suppetunt exempla pietatis fidei et religionis christiane in scripturis sacris et historiis auctenticis/ sine multiplicatione huiusmodi nouorum superfluum/ que nec solidum satis habent fundamentum cui possit sic cum talibus quis inniti/ quin imminet multiplicis casus periculum. cum deuiatione a principali fidei fundamento. Quemadmodum uidemus in simili. in regionibus aliquibus. de censuris et legibus adiuuatis circa particulares res obseruantias. quandoque nec ad salutem necessarias/ quod uidelicet sepe preferuntur legibus dei et euangelicis/ immo et hoc ipsum manifeste uidemus in decretis et decretalibus. Unde et seuerius punitur quandoque monachus sine cuculla incedens/ quam adulterium aut sacrilegium committens. Et grauius plectitur agens contra unum papam decretum/ quam delinquens contra diuinum preceptum et euangelium. Iuxta improprium christi ad phariseos. Irritum fecistis mandatum dei/ propter traditiones uestras.

Considera. xxxi.

Consequenter in administratione spiritualium quorumcumque directio cordis utilis est et valde necessaria/ propter duo principaliter. Primum est detestatio et ampliatio simonie facta per aliquos doctores iuris canonici. Alterum est usus comunissimus qui ad oppositum esse uideatur iurium canonicorum de simonia loquentium/ ita ut nisi reperiat exitus aliquis per directionem cordis/ uix inuenitur inter dispensantes vel suscipientes spiritualia qui tutus et purus esse uideatur. Qua super re editus est tractatulus et inducta distinctio propter illos qui dicunt committi simoniam si dentur spiritualia intuitu vel interuentu alicuius commodi temporalis presertim re secuta.

Considere. xxxii.

Itaque resoluendo materia possimus inuenire distinctione quadru...

Considere. xxxiii.

Quia ad propositum dicamus pro repositione succincta et solida...

Consi. xxxiiii.

Radix est quod in finibus subordinatis ubi vnus est propter alterum...

Considere. xxxv.

Sum est aliquibus quod si canonicus vadat ad horas lucratiuas...

Considere. xxxvi.

Potest consequenter ex premissis elici qualiter liceat homini se transferre ad statum clericalem...

De illuminatione... (marginal note on the right edge)

Consi. xxxvii.

Propter argumentum inuenitur... (marginal note on the right edge)



et aliorum spiritualium salutem. **E**tsi opponitur quod nullus potest appetere prelaturam licite et minus illam querere hac ratione. Quia ad officium debite in statu prelature, necessaria est gratia dei, de qua non potest certus quis esse, an habeat illam. **U**nde dicitur ergo presumptionis esse ingerere se. **R**espondemus quod fallit hec ratio quod magis sit doctorum. Quoniam ex simili fieret argumentum quod homo non posset appetere aut querere quod celebraret missam vel quod eucharistiam recipiat, quia prerequisite quod homo sit in gratia alioquin iudicium sibi manducaret et biberet, quia indigne sine gratia etc.

Consi. xxxvii.

**P**ropter argumentum immediate motus et alia preacta, distinguendum est de certitudine pro ut in quodam tractatulo de pre paratione ad missam notatum est. Nam alia est certitudo evidentie, sicut est in primis principijs et in rebus expertis. Alia est certitudo moralis, et est que colligitur et traditur ex probabilibus coniecturis et signis. Et talis requiritur et sufficit in casibus premissis. Quia certitudo morali potest homo certus esse quod est in gratia aut sufficienter dispositus ad celebrationem missae, quia videlicet discussit diligenter conscientiam suam, nec est sibi conscius de peccato mortali neque de quocumque alio canonico impedimento. Similiter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volente curam sine prelaturam videlicet quia non est conscius sibi quin idoneus sit cum dei adiutorio ad officium tale erequendum quantum humana sunt fragilitas, que nihil perfectum in homine saltem ex omni parte et beatum iuxta commune puerbium admittit. **S**cimus tamen prochdoloz quod ipsa certitudo nibilominus adhuc paucorum est, propterea disperunt sancti considerates ea que ut in pluribus accidunt quod videlicet in tali appetitu et requisitione preessendi sit peccatum, quamvis in casu possit esse ut deduximus, etiam meritum in magnum.

**E**cce patet ex premissis quod ad directionem cordis proficit eruditio, ne per scrupulos

nimios et irratiabiles deiciatur sinistros sum navis a sua rectitudine, vel plus debito relaxationem auertatur dextrorsum et incidat in malum.

Finis.

Incipit tractatus

eiusdem de illuminatione cordis / siue de vna preciosa margarita, etiam de ipsa sancta Margareta.

**S**imile est regnum celorum homini negotiatori querenti bonas margaritas, inuena autem vna preciosa margarita abiit et vendidit omnia que habuit et emit eam. **M**atthei. xiii. **U**na preciosa margarita cui comparatur regnum celorum est calculus ille candidus, in quo est nomen nouum scriptum quod nemo nouit nisi qui accipit, quod beate margarete virginis et martiri collatum est, secundum premissum christi in Apocalypsi, quia fideliter vixit in mandatis domini, cuius hodie festiuitas celebratur in edicula celle nostre. Nomen illud nouum, ens simplicitatis, vel ens purus, vel ens vniuersaliter perfectus, vel ens quo maius nequit intelligi, et tale solus deus, quo non est maius nomen sanctificandum in seculo. **D**icitur de deo, Ego sum qui sum. **E**ns si analogice dicatur de deo et de creatura, dum simpliciter se ponitur stat pro solo deo, secundum regulam aristotelis quod analogum se positum stat pro suo principali significato. **E**t recte sic dicitur que ad modum actus semper prior est potentia, et perfectum plus quam imperfectum. **E**ns quod est deus non plene cognoscitur ab alio quam ab illo qui accipit dum vicerit, et dum victor deduxerit eum in excelsa, quando et ubi videbitur deus sicuti est. **N**ihilominus hic in via comunicatur eius cognitio imperfecta multis modis. **S**ed incomprehensibilis est sibi soli. **E**ns potest vniocedici de deo et de creatura. **S**ed non vniocatione perfecta, sicut nec ens dicitur vniocatione perfecta de accidente et substantia, quia non secundum eandem perfectionem, nec secundum ordinem eundem licet ratio nominis sit eadem scilicet res positiva, quecumque et qualiscumque sit illa supra quam primus fundatur principium complexum, scilicet quodlibet est vel non est. **A**c pinde

Conside. xxxviii.

**U**num est ad hoc quod si conuenit ad bonas lucernas, aliam in hoc sit lignum candidum quod ad bonas lucernas, et in intentione queat et recta. **A**ntem hoc non oportet spici. **A**liquo loco dicitur quod certitudo moralis est certitudo que non est certitudo moralis, sed est certitudo moralis, et est que colligitur et traditur ex probabilibus coniecturis et signis. **E**t talis requiritur et sufficit in casibus premissis. **Q**uia certitudo morali potest homo certus esse quod est in gratia aut sufficienter dispositus ad celebrationem missae, quia videlicet discussit diligenter conscientiam suam, nec est sibi conscius de peccato mortali neque de quocumque alio canonico impedimento. **S**imiliter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volente curam sine prelaturam videlicet quia non est conscius sibi quin idoneus sit cum dei adiutorio ad officium tale erequendum quantum humana sunt fragilitas, que nihil perfectum in homine saltem ex omni parte et beatum iuxta commune puerbium admittit. **S**cimus tamen prochdoloz quod ipsa certitudo nibilominus adhuc paucorum est, propterea disperunt sancti considerates ea que ut in pluribus accidunt quod videlicet in tali appetitu et requisitione preessendi sit peccatum, quamvis in casu possit esse ut deduximus, etiam meritum in magnum.

Conside. xxxix.

**P**roest consequens et per alia qualiter hanc dicitur ferre ad statum deiciendum. **G**iosum unum ad certam antem prelaturam, quoniam possit habere canonem vixit sine sollicitudine talis certitudo. **I**ta tamen quod certitudo moralis est certitudo moralis, et est que colligitur et traditur ex probabilibus coniecturis et signis. **E**t talis requiritur et sufficit in casibus premissis. **Q**uia certitudo morali potest homo certus esse quod est in gratia aut sufficienter dispositus ad celebrationem missae, quia videlicet discussit diligenter conscientiam suam, nec est sibi conscius de peccato mortali neque de quocumque alio canonico impedimento. **S**imiliter talis certitudo potest esse in viro ecclesiastico volente curam sine prelaturam videlicet quia non est conscius sibi quin idoneus sit cum dei adiutorio ad officium tale erequendum quantum humana sunt fragilitas, que nihil perfectum in homine saltem ex omni parte et beatum iuxta commune puerbium admittit. **S**cimus tamen prochdoloz quod ipsa certitudo nibilominus adhuc paucorum est, propterea disperunt sancti considerates ea que ut in pluribus accidunt quod videlicet in tali appetitu et requisitione preessendi sit peccatum, quamvis in casu possit esse ut deduximus, etiam meritum in magnum.